

Klinkende munt

bij veilinghuis Elsen

In deze tijden waarin bitcoins, betaalapps en online betalen de markt overnemen, worden tastbare betalingsmiddelen stilaan eerder uitzondering dan regel. Hoewel euro's en dollars nog niet de grote verzameldrang aanwakkeren doen dukaten en aurei dat wel. Het Belgische veilinghuis Jean Elsen & ses Fils specialiseerde zich in deze nichemarkt en bedient wereldwijd een grote schare verzamelaars.

Olivier en Philippe Elsen.

© Foto : Johan Frederik Hel Guedj. TEKST: JOHAN FREDERIK HEL GUEDJ

Op 7 december houdt de Brusselse firma Jean Elsen & ses Fils haar laatste kwartaalveiling van het jaar. De firma is intussen uitgegroeid tot een van de belangrijkste veilinghuizen van munten, penningen, jetons, eretekens en bankbiljetten in de Benelux. Het unieke familiebedrijf is ontstaan uit een oprechte passie, die nu al anderhalve eeuw wordt overgedragen van vader op zoon. Alles begon in Rusland, ten tijde van tsaar Nicolaas II, toen overgrootvader Louis als spoorwegingenieur werkte voor de mijnen in de

---

De kloof tussen de zeldzame stukken en de meer courante stukken wordt trouwens steeds groter.

Donbass. In 1918 dwong de Revolutie hem terug te keren, met als enige bezit zijn collectie Russische muntstukken. Hij droeg zijn passie over op zijn zoon, die na de oorlog met een eigen collectie begon, en op zijn kleinzoon Jean, die in 1976 een expert in de numismatiek werd. In 1980 richtte hij de firma Jean Elsen & ses Fils oprichtte, aan de Tervurenlaan in Brussel, waar ze nog altijd gevestigd is. Olivier Elsen, de zoon van Jean en zelf ook specialist in de numismatiek, vertelt dat hij zijn kennis opdeed in de loop der jaren, zonder een universitaire opleiding te volgen.

Geschiedenis van de beschaving

De geschiedenis van de munten is ook de geschiedenis van onze beschaving. De eerste munten verschenen in Klein-Azië, in de 6e eeuw v.C. In wat tegenwoordig België is, had je munten bij onder meer de Ambianen, de Nerviers, de Trevieren en de Bellovaken. Vanaf de regeerperiode van keizer Nero (54-68 n.C.), en daarna onder Diocletianus (284-305 n.C.) en Constantijn I (307-337 n.C.) werden de keizerlijke munten geslagen in het atelier in Trier, een van de belangrijkste munthuizen van het Romeinse Rijk (gesloten in de 5e eeuw, na de inval van de barbaren). Die Romeinse munten verdrongen gaandeweg de Keltische. Deze munthervorming zou nog eeuwenlang blijven nawerken in de Europese economie. “Fraaie Griekse en Romeinse goudstukken, en grote, mooie bronzen muntstukken met beeltenis uit de beginperiode van het rijk behoren nu tot de meest gewilde”, aldus Olivier Elsen.

Eenheid en versnippering

Later hervormde Karel de Grote het muntstelsel in zijn rijk. Tijdens de vroege Middeleeuwen was de Karolingische denier de enige munt in omloop in West-Europa. Toen in de 10e eeuw de Karolingische koninkrijken in verval raakten, was de graaf van Vlaanderen de eerste landsheer in ons gebied die munten in eigen naam liet slaan. In 1266 creëerde de Franse koning Lodewijk IX een zilveren munt, de ‘gros tournois’ (de groot Tournois). In het midden van de 13e eeuw werd het slaan van gouden munten hervat. Dat gebeurde het eerst in Italië, met name in Florence (de florijn), in Genua en

Expert numismatiek Roselyne Dus, vergezeld door de twee broers aan de veilingtafel.

Romeinse Rijk, Imperator Caesar Domitianus Augustus Germanicus (51-96), Aureus, 84, Rome. Een munt met een dergelijk portret komt vrij zelden op de markt. © Jean Elsen & ses fils.

daarna ook in Venetië (de dukaat). Nadat hij de Nederlanden had verenigd, verving Filips de Goede in 1433 de lokale feodale munten door één gemeenschappelijke munt. Die monetaire versnippering belemmerde immers de economische ontwikkeling en handelstransacties. In de Renaissance deed de portretkunst opnieuw haar intrede op munten en medailles. Door de ontdekking van grote zilverbijlen in Midden-Europa en in de Nieuwe Wereld werden de lichte en dunne middeleeuwse muntstukken vervangen door grote.

“Een veelvoud van tien dukaten, 35 gram goud, met een diameter van 5 cm, met daarop een fraaie barokke beeltenis van de Oostenrijkse keizer, is een zeldzaam stuk dat fascineert.” In de Zuidelijke Nederlanden had je de zilveren florijn van Karel V, de zogenaamde Carolusgulden. “Het is ook in die periode dat je de eerste grote verzamelaars aantreft”, vertelt Olivier Elsen. Na de Brabantse Omwenteling in 1790 voerden de Verenigde Belgische Staten hun eigen zilveren en gouden muntstukken in, met daarop de Belgische Leeuw. In een tijd waarin de berichtgeving te wensen overliet en de meeste mensen niet konden lezen of schrijven, waren munten een ideale manier om propaganda te voeren. Ze circuleerden immers overal en bereikten een groot deel van de bevolking. Na de Belgische onafhankelijkheid werd de frank ingevoerd. Die was ontstaan tijdens de Franse Revolutie. België trad toe tot de Latijnse Unie (Frankrijk, Italië en Spanje) en haar eenheidsmunt. Die muntunie duurde van 1865 tot 1926. De crisis van 1929 en daarna de Tweede Wereldoorlog kondigden het einde van de muntstukken van edelmetaal aan. “Het laatste zilveren muntstuk in België dateert van de jaren 1950.” In de toekomst zullen we met digitale

“Veel nooit beschreven muntstukken leiden een sluimerend bestaan in privécollecties.”

munten werken. Die vormen de staart van de monetaire komeet. Voor sommige periodes uit de eigen geschiedenis is er grote belangstelling bij verzamelaars. Zo had je na de val van Sovjet-Unie veel interesse voor Russische muntstukken uit de tijd van de tsaren. Ook Chinese munten zijn erg in trek.

Munten te kust en te keur

De firma Jean Elsen & ses Fils organiseert ieder trimester een veiling, waarbij duizenden gegadigden bieden op zo'n tweeduizend lots. Het aanbod van munten, waarvan de echtheid is gegarandeerd, is zeer divers. Denken we maar aan de Griekse tetradrachme, de Gallische stater, quinarius en potin, de Romeinse aureus, solidus, denarius, antoninianus, sestertie en as, de Byzantijnse solidus en follis, de Merovingische tremissis, de Karolingische denarius, de Duitse bracteaat, de middeleeuwse en moderne denarius, florijn, écu, dukaat en testoen, en de écu, de mottoen, de griffioen, het vuurijzer, de zetelaar, de dukaton, de patagon, de albertijn, de esterlin, de obool en de kroon, geslagen in regio's als Brabant, Vlaanderen, Henegouwen, Luik, Namen, Luxemburg en Limburg. Een aureus uit het jaar 84 vertoont het beeltenis (in zijaanzicht) van Domitianus Augustus, een Venetiaanse dukaat uit 1284 vertoont het blazoens van doge Giovanni Dandolo, en dichterbij ons is er een zilveren rijksdaalder uit 1624 met daarop Jean Théodore de Löwenstein, de heer van Cugnon (in de provincie Luxemburg). Drie op de vier kopers bij Elsen zijn buitenlanders. “We hebben overal klanten, van Japan tot Amerika.” Verzamelaars hebben vaak een voorkeur voor historische munten van hun eigen land. Zoals op alle markten worden forse bedragen geboden voor zeldzame stukken. De kloof tussen de zeldzame stukken en de meer courante stukken wordt trouwens steeds groter. “Een Romeinse aureus ging onlangs van de hand

“De prijs van oude stukken wordt bepaald door de vermelding in catalogi en de bedragen geboden op eventuele eerdere veilingen.”

voor 300.000 euro, en een Engels goudstuk voor 250.000 euro. Ze werden gekocht door Europeanen. De prijs van oude stukken wordt bepaald door de vermelding in catalogi en de bedragen geboden op eventuele eerdere veilingen. Dus gaan we zoeken in de duizenden werken van ons archief en in gedeelde databanken.” In Frankrijk is alles in handen van een besloten groep van veilingmeesters en experts. In België en elders is enkel het veilinghuis verantwoordelijk. Het marktsegment groeit, maar het blijft een gespecialiseerde niche. In Londen, Brussel en elders vind je dezelfde kopers. “We zijn tussenpersonen die verkopen wat verkopers ons aanbieden. Veel nooit beschreven muntstukken leiden een sluimerend bestaan in privécollecties. Geregeld komen er tevoorschijn.”

Een levenswerk

Numismaten verzamelen muntstukken uit het verleden. Ze zoeken niet alleen geslagen stukken van metaal gebruikt om te betalen, maar ook medailles, jetons dienend om te tellen op een telraam, biljetten en decoraties. “De collecties die we verkopen, doorgaans privécollecties, zijn een levenswerk. Kopers vind je overal ter wereld, maar de verkopers komen vooral uit België, Frankrijk, Nederland, en in mindere mate ook uit Duitsland. Uitzonderlijk ook uit de Verenigde Staten en Australië.” In Europa heb je minder dan dertig gelijkaar-

dige veilinghuizen, met een vaste kalender en een gevarieerd aanbod. “De Amerikaanse huizen spitsen zich toe op munten uit de Verenigde Staten. Vandaar dat er Amerikaanse klanten naar ons komen, op zoek naar andere munten.” De Europese veilinghuizen houden hun klanten buiten de schijnwerpers. “Op een veiling worden de herkomst en de identiteit van een verkoper doorgaans niet meegedeeld, tenzij met uitdrukkelijke toestemming van de verkoper. De Angelsaksen zijn daar open in, terwijl men het in België en Frankrijk liever discreet houdt. Het gebeurt echter dat erfgenamen hulde willen brengen aan hun ouder door zijn of haar naam bekend te maken. Zo iets geeft natuurlijk extra cachet aan een verzameling. We zijn dermate gepassioneerd dat een muntstuk van meer bescheiden herkomst ons evenzeer interesseert als een duur stuk. Wat telt, behalve de waarde, is de stijl, de schoonheid, de zeldzaamheid, de afbeelding die erop te zien is en de geschiedenis. Het is toch altijd iets speciaals als je een denarius van Caesar of Augustus, een sestertie van Nero of een tetradrachme uit de tijd van Pericles in je hand houdt.”

“We zijn dermate gepassioneerd dat een muntstuk van meer bescheiden herkomst ons evenzeer interesseert als een duur stuk. Wat telt, behalve de waarde, is de stijl, de schoonheid, de zeldzaamheid, de afbeelding die erop te zien is en de geschiedenis.”

Italië, Venetië, Giovanni Dandolo, dukaat, 1284-1289. Dit is de eerste dukaat geslagen in de geschiedenis van Venetië. Richtprijs: € 10.000. © Jean Elsen & ses fils.

Het meest opmerkelijk stuk uit de komende veiling op 7 december Elsen: België, Albert I, 100 frank, 1911 NL, G. Devreese. Inscriptie: GOD BESCHERMDE BELGIE. © Jean Elsen & ses fils. Richtprijs: € 90.000.

BIEDEN

Jean Elsen & ses Fils s.a.
Tervurenlaan 65
1040 Brussel
www.elsen.eu
Veilingdatum: 07-12